

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In Qua Tractatur De Contractu Et Sacramento Matrimonii

Bosco, Jean a

Lovanii, 1678

Concl. III. Valet Matrimonium initum sine consensu Parentum; immo licet
ex justa causa.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73432)

Voluptas est propter concubitum, non concubitus propter voluptatem, ex Iansenio.

ex cibo & potu, vel uxore appetatur: verum ut affectibus animi imponatur frænum & modus, ne rationem suo impetu transverfam agant, sed potiùs rationis ordinem sequantur. Hoc est, ut quantum, ubi, quando, quomodò oportet interiùs appetatur, & exteriùs usurpetur.

Hoc autem ex fine metiendum est. Nam quemadmodum juxta S. Dionysium lib. de Divinis nominibus c. 4. *Anima malum est præter rationem*: ita bonum ejus secundum rationem. Præcipuus autem ordo & bonum rationis in eo situm est, ut media ad finem ordinet, cum & bonum habeat rationem finis, & finis sit tota ratio mediorem. Omnia verò delectabilia, sive gustùs, sive tactùs, ordinantur ad aliquam hujus vitæ necessitatem, sicut ad finem; cibus & potus ad individui, concubitus ad speciei ruinas restaurandas. Et idè virtus, quæ circa voluptates illas moderandas versatur, necessitatem vitæ, velut regulam delectabilium istorum respicit. Nimirum ut quemadmodum nihil istorum propter se institutum est, ita nihil istorum per se, & propter se, homo sibi appetendum vel admittendum putet: sed dumtaxat quantum finis iste postulat.

Quod præclare paucis verbis, sed valde generalibus, pro quocumque rerum temporalium usu moderato, August. aperuit, lib. de Morib. Eccl. c. 21. *Habet vir temperans in hujusmodi rebus mortalibus & fluentibus, vitæ regulam utroque Testamento firmatam, ut eorum nihil diligat, nihil per se appetendum putet: sed ad vitæ hujus atque officiorum necessitatem, quantum satis est, usurpet, utentis modestiâ, non amantis affectu.* Ecce modum, quem temperantia imponit passionibus, nempe talem, ut nec ipsa passio appetendi talia propter talia relaxari debeat, sed tantummodò propter vitæ & officiorum necessitatem, sicut recta ratio, vera moderandarum passionum norma, præscribit.

Itaque Matrimonium licitum est, ac proindè licitus concubitus, immò licita voluptas carnis, quæ ex illo concubitu naturaliter sequitur, & ad illum, ut supra dixi, ordinata est; ergo licitum est illam voluptatem appetere propter seipsam, licitum est Matrimonium & concubitus propter illam voluptatem, Neg. Conseq. Pervertitur enim hic ordo naturalis, externâ lege præscriptis, quæ jubet, ut neque Matrimonium, neque concubitus ad libidines carnis voluptate fatiandas, sed ad proles ordinatâ societate propagandas appetatur.

Infallibilis enim (inquit Iansen. supra) legis æternæ est sententia SS. Doctoris (Aug. lib. de Bono conjugali c. 9.) ore, de hac ipla cibi, potùs, & conjugii appetitione pronuntiat. *His bonis, quæ propter alia necessaria sunt, qui non ad hoc, propter quod instituta sunt, utitur, pec-*

cat aliàs venialiter, aliàs damnabiliter. Jam verò non solum concubitus propter prolem, sed & ipsa voluptas ejus propter concubitus, non concubitus propter voluptatem, sicut & sapor propter cibum institutus est; nimirum ne fortè sensus animantis, asperitate concubitus, aut cibi & potùs offensus, res, toti generi, & individuo fulciendo necessarias, abhorreret. Hunc ordinem naturæ turbat, qui voluptatibus carnis ex illarum rerum usu venandis inhiat, nec illis uti, sed abuti vel potiùs frui velle convincitur; & ita alium longè subliorem utendi & fruendi perturbat ordinem, quem lex æterna conservari jubet, perturbari vetat. Hæc ille.

Ego ad alia pergo, & quæro; an ut Matrimonium sit licitum, præter intentionem debiti finis, aliud quidpiam requiratur? Respon- sio erit

CONCLUSIO III.

Valet Matrimonium initum sine consensu Parentum; immò licet ex justa causâ.

DE prima parte nullus Catholicus potest dubitare post Conc. Trident. sess. 24. in Decreto de Refor. Matr. c. 1. quod sic incipit: *Tamen si dubitandum non est, clandestina Matrimonia libero contrahentium consensu facta, rata & vera esse Matrimonia, quamdiu Ecclesia ea irrita non fecit, & proinde jure dammandi sint illi, ut eos sancta Synodus anathemate damnat, qui ea vera ac rata esse negant; quique falso affirmant, Matrimonia à filiis familias sine consensu parentum contracta, irrita esse, & parentes ea rata vel irrita facere posse.*

Deindè; certum est, multo etiam tempore ante Trident. ejusmodi Matrimonia valuisse; neque enim de re aliqua nova loquitur ibi Concil. sed quasi de re antiquissima, nam verbis mox allegatis continuò subjungit: *Nihilominus sancta Dei Ecclesia ex justissimis causis: illa semper desolata est, atque prohibuit, quamquam alioquin rata, & vera essent Matrimonia.*

Profectò tempore Nicolai primi valuisse, satis manifestat ejus Responsum 3. ad Consulta Bulgarorum, sequentis tenoris: *Consuetudinem, quam Græcos in nuptialibus contuberniis habere dicitis, commemorare, prolixitatem styli vitantes, carptim morem, quem S. Rom. suscipit antiquitus & hæcenus in hujusmodi conjunctionibus tenet Ecclesia, vobis monstrare studebimus. Nosstrates siquidem, tam mares, quam feminae, non ligaturam auream vel argenteam, aut ex quolibet metallo compositam, quando nuptialia fœdera contrahunt in capitibus deserunt: sed post sponsalia, quæ futurarum sunt nuptiarum promissa fœdera, quæque con-*

133. Valent Matrimonia abique consensu parentum, ex Trid.

114. Valebant tempore Nicol. 1. ex Resp. 3. ad Consulta Bulgarorum.

D. Dionys. In qua rem...

111. Quem me...

112. Ang.

sensu eorum, qui hæc contrahunt, & eorum, in quorum potestate sunt, celebrantur, & postquam arbitris sponsam sibi sponsus per digitum fidei a se annulo insignitum desponderit, dotemque utriusque placitam sponsus ei cum scripto, pactum hoc continente, coram invitatis ab utraque parte tradiderit (aut mox, aut apto tempore, ne videlicet ante tempus lege diffinitum, tale quid fieri præsumatur) ambo ad nuptialia fœdera perducuntur. Et primum quidem in Ecclesia Domini cum oblationibus, quas offerre debent Deo per Sacerdotis manum, statuntur, sicque demum benedictionem & velamen cælestis suscipiunt, ad exemplum videlicet quos Dominus primos homines, in paradiso collocans, benedixit eis, dicens: Crescite & multiplicamini &c. Siquidem & Tobias, antequam conjugem convenisset, oratione cum ea Dominum orasse describitur. Verumtamen velamen illud non suscipit, qui ad secundas nuptias migrat. Post hæc autem de Ecclesia egressi coronas in capitis gestant, quæ semper in Ecclesia ipsa sunt solite reservari. Et ita festis nuptialibus celebratis, ad ducendam individuam vitam Domino disponente de cætero diriguntur. Hæc sunt iura nuptiarum; hæc sunt, præter alia, quæ nunc ad memoriam non occurrunt, pacta conjugiorum solemnia: peccatum autem esse, si hæc cuncta in nuptiali fœdere non interveniant, non dicimus, quemadmodum Græcos vos astruere diceitis, præsertim cum tanta soleat arctare quosdam rerum inopia, ut ad hæc præparanda nullum his suffragetur auxilium, ac per hoc sufficiat secundum leges solus eorum consensus, de quorum conjunctionibus agitur. Qui consensus, si solus in nuptiis fortè defuerit, cætera omnia, etiam cum ipso coitu celebrata, frustrantur, Joanne Chrysostomo magno Doctore testante, qui ait (Homil. 31. in Matth.) Matrimonium non facit coitus sed voluntas. Hæcenus Pontifex.

115.
Expenduntur
verba
Pontificis.

Ubi ly, Solus eorum consensus, non tantum excludit coitum, quasi dicat, non esse necessarium coitum, sed consensum (ut vult Duenus apud Pontium lib. 2. c. 1. n. 3.) sed excludit totam solemnitatem nuptiarum; & per consequens consensum eorum, in quorum potestate sunt conjuges, cuius ibi meminit Nicolaus, dum agit de Sponsalibus, excludit, inquam, ab essentia Matrimonii, si ve à necessariis ad valorem Matrimonii.

Et ita docet Gloss. in cap. Cum causa, 6. de Raptoribus, ubi sic ait Lucius 3. Cum ibi raptus dicatur admitti, ubi nil ante de nuptiis agitur: iste raptor dici non debet, cum habuerit mulieris assensum, & prius eam desponsaverit, licet parentes reclamarent, à quibus eam dicitur rapuisse. Ubi Gloss. verb. Reclamarent: Talis reclamatio non impedit Matrimonium, quia solo consensu contrahitur, 27. q. 1. Sufficiat, quod est desumptum ex hoc Responso Nicolai. Et alia Gloss. in cap. Sufficiat, jam citatum, verb.

Solus, sic ait: Sed hæc dictio, Solus, non excludit consensum parentum: immò tantum alias solemnitates, quæ sunt circa Matrimonium, quæ solus eorum consensus est causa effectiva Matrimonii, & ideo non sunt contrariae leges ille C. de Nuptiis, Nec filium, ff. de Ritu Nupt. Nuptiæ, quæ dicunt, quod in Matrimonio requiritur consensus parentum. Sed dic, quod requiritur ex honestate, non ex necessitate, 30. q. 5. Nos trates, quod est etiam desumptum ex hoc Resp. Nicolai.

Patet id etiam ex contextu verborum, quem propterea totum volui hic exhibere, & præterea ut ostenderem, solum consensum eorum, de quorum conjunctionibus agitur, sufficientem fuisse, non tantum à tempore Nicolai primi; sed à principio Ecclesiæ, ut patet ex illis verbis: Carpiam morem, quem S. Rom. suscepit antiquitus, & hæcenus in hujusmodi conjunctionibus tenet Ecclesia, vobis monstrare studebimus. Quod est contra Pontium supra n. 5. ubi docet Matrimonia filii familias, sine parentum consensu, fuisse in primis Ecclesiæ temporibus jure Ecclesiasticis.

Hoc autem jus Ecclesiasticum ipse colligit ex verbis Evaristi Papæ, Epist. 1. Significavit custoditum & traditum habemus, ut nuptiarum viro jungatur. Aliiter enim legitimum sit à Patribus accepimus, & à SS. Apostolis, eorumque Successoribus traditum invenimus non sit conjugium, nisi ab his, qui super ipsam feminam dominationem videntur habere, & à quibus custoditur, uxor petatur, & à parentibus aut propinquiorebus sponsetur, & legibus docetur, suo tempore sacerdotialiter (ut mos est) cum oblationibus à Sacerdote benedicatur, & à paranympis (ut consuetudo docet) custodiantur & consociata à proximis, tempore congruo legitur detur, & solemniter accipiatur, & hinc vel triduo orationibus vacent, & castitatem studiant, ut bonæ soboles generentur, & Domino in actibus suis placeant. Taliter enim & Domino placebunt, & filios non spurios, sed legitimos atque hæreditabiles generabunt.

Quapropter filii charissimi & merito illius fide Catholica suffragante, ita peracta, legitime scitote esse conjugia. Aliiter vero præsumpta conjugia, sed aut adulteria, aut contubernia, aut stupra vel fornicationes potius, quam legitima conjugia esse non dubitate, nisi (vel, ut legit Pontius supra ex vetusto codice Antioch. Contii, etiam si) voluntas propria suffragata fuerit, & vota succurrerint legitima. Nam preceptus divinus est, præcepta divina custodire. Et quoque deserre, præsumptionem fieri, nulli dubium est. Cur ergo indignum est, unitatem Ecclesiæ custodire? Idemque omnes pariter & sentiamus, & pronuntiemus. Si enim aliter præsumpta fuerint, produnt profectò ipsi transgressores, singulos; qui semetipsos decipiunt. Hæc cum sit recitanda per omnes Ecclesias Africanas scripta dirigite, & istis connectite, quas adjunximus.

ter as Præfectorum, ut de his, que inique laudantur (si quid tale probare poterit) iudicium fiat, & inhibita coëreantur, & præterita mala, & illicita conjugia, si doceantur admissa, debita severitate corripiantur. Hactenus Pontifex.

Quid illo testimonio clarius? Inquit Pontifex supra. Apertè dicit, conjugium non legitime contractum, & sine parentum consensu, esse stuprum, contubernium, fornicationem; addit quæ, id ita esse, etiam si voluntas contrahentis adfuerit. Quàmvis enim Gratianus in sua Decretorum collectione cap. Aliter, 30. q. 5. & in Decretalibus Pontificiis nunc excusis habeatur: Nisi voluntas propria suffragata fuerit; attamen idè ab illis, Etiam si, mutatum est in, Nisi, quia absurdam sententiam illo Decreto contineri existimabant, cum eadem sententia plurimis aliis testimoniis roboretur, quæ statim adducam. Quare merito ex versto Codice Antonius Contius legit, Etiam si voluntas propria suffragaverit, eaque lectio probanda & retinenda. Nam si ita scripsit Evaristus, ut in vulgari Codicibus nunc legitur, quid opus tot verbis exaggerasse voluntatem parentum, eamque solemnitate in nuptiis filiorum desiderari, si eorum sola tandem voluntas sufficeret, ut à Gratiano refertur? Hæc ille.

Qui si legisset Mag. 4. dist. 28. §. 2. festinè cognovisset, quid opus fuerit, tot verbis exaggerasse voluntatem parentum, eamque solemnitate in nuptiis filiorum desiderari. Sic ergo explicat Mag. hæc verba: Nisi voluntas propria suffragata fuerit &c. Sine his ergo (conlentu parentum, & aliis solemnitatibus) non quasi legitimi conjuges, sed quasi adulteri & fornicatores conveniunt, ut illi, qui clanculo nubunt, & utique fornicatores essent, nisi eis suffragaretur voluntas, verbis expressa de præsentibus, quæ legitimum inter eos facit Matrimonium. Nam & consensus occultus de præsentibus, per verba expressus, conjugium facit; licet non sit ibi honestus contractus, sed Matrimonium non sanxit consensus, qui in occulto fuit. Si enim aliter alterum dimiserit, non cogitur iudicio Ecclesie redire, & commanere quasi cum conjuge; quia non potest probari testibus contractus, qui in occulto est factus. Quid si ipsi, qui in occulto sibi consenserunt, eundem consensum voluntariè in manifesto profiteantur? Tunc utique propria voluntas suffragatur, & legitima vota succurrunt ad sancendum conjugium, quod prius occultè fuerat contractum. Voluntas ergo, verbis expressa in occulto, ad hoc suffragatur, ut fiat conjugium: manifestè vero expressa suffragatur, ut sanciat & roboret, ac liberum sit Ecclesie de hoc iudicare, si expedierit. Hæc ille.

Itaque non sola eorum voluntas sufficit, ut ab Ecclesia præsumatur verum Matrimonium; sed requiritur manifesta professio illius voluntatis, ita ut de ea possit constare per le-

gitimos testes; alioquin Ecclesia præsumit fornicationem aut adulterium, & filios illegitimos seu spurios. Et hoc est, quod notat bene Gloss. cap. Aliter, 30. q. 5. verb. Legitima, dicens: Non præiudicarent alii Matrimonio per eorum confessionem, ext. de eo qui cogit consang. Super eo. Id est, si altera pars contraxisset Matrimonium, per hoc, quod ambo confiterentur priorem voluntatem de presenti, nisi aliunde posset illa voluntas probari, Ecclesia non rescinderet secundum Matrimonium, seu non iudicaret illud in foro externo invalidum.

Sic ergo in principio Ecclesie illæ ceremoniæ requisitæ fuerunt, non ad valorem Matrimonii, sed ad honestatem ejus, & ut Ecclesie posset de eo constare per legitima testimonia, tum parentum sponse consentientium, tum paranympthorum cotodientium, tum etiam Sacerdotum benedicientium. Dico: Parentum sponse; quia parentum sponsi ibi nulla fit mentio, ut patet ex verbis supra relatis; quamquam ferè sit eadem ratio, nisi quod filiabus tamquam inferioris sexus & imbecillioris iudicii, magisque verecundis, magis sit necessaria cura parentum, & bonum consilium, juxta illud Ambrosii lib. de Abraham c. ult. & refertur 32. q. 2. c. 13. Honorantur parentes Rebecca muneribus, consultatur puella, non de sponsalibus (illa enim iudicium expectat parentum, non est enim virginalis pudoris eligere maritum) sed jam desponsata viro &c. Et intrà: Mulier etiam si qua, amisso cudo marito, adolescentula laqueum infirmitatis suæ timeret incidere, si vult nubat tantum in Domino: ut electionem mariti parentibus deferat, ne appetentia procacioris existimetur auctori, si ipsa de nuptiis suis electionem sibi vendicet.

Quod etiam testimonium Ambrosii Pontifex supra n. 11. adducit pro sua sententia, quasi tempore illius Doct. in Italia Matrimonium aliter contractum fuisset invalidum. Ut & illud Leonis I. Epist. 92. & habetur cap. 12. ead. Paterno arbitrio viris junctæ, earent culpâ, si mulieres, quæ à viris habebantur, in Matrimonio non fuerunt, quia aliud est uxor, aliud concubina.

Sed quomodo ex his duobus testimoniis probetur invaliditas Matrimonii, aliter contracti, nullatenus possum videre; quippe ut habetur cap. Ad Apostolicam, 16. de Reg. Multa fieri prohibentur, quæ si facta fuerint, obviunt roboris firmitatem. Hæc ergo jura ad summum probant, hujusmodi Matrimonia esse illicita. Et ita ea vocat Evaristus supra in fine ibi: Ut in his quæ inique laudantur (si quid tale probari poterit) iudicium fiat & inhibita coëreantur & præterita mala, & illicita conjugia, si doceantur admissa, debita severitate corripiantur. Non ait: Invalida, sed, Illicita, quæ oppidò sunt diversa; quamvis enim om-

ritur mani-
festa profes-
sio voluntatis

118.

119.

120.

121.

122.

123.

124.

125.

126.

127.

128.

129.

130.

131.

132.

133.

134.

135.

136.

137.

138.

139.

140.

141.

142.

143.

144.

145.

146.

147.

121.
A principio
Ecclesie sue-
rum requi-
sitæ certa
ceremonia
non ad valo-
rem sed ho-
nestatem
Matr.

C. 12. 32

9. 2.

122.
Pontifex pro
sua sententia
perperam
adducit
Ambrosii
Leonem.

C. 12. 32

q. 2.

C. 16. de
Regul.

nia invalida, etiam sint illicita, tamen quamplurima Matrimonia sunt illicita, & merito debita severitate corripuntur, quamvis non sint invalida.

123.
Explicatio
decreti Evaristi
ex Bellarmino

Igitur neque Ambrosius, neque Leo favent Hæreticis, qui contendunt adhuc hodie requiri consensum parentum ad valorem Matrimonii. Sed neque Evaristus, cujus Decretum sic explicat Bellarminus. lib. 1. de Matr. c. 20. Multas condiciones requirit, ut Matrimonia censeantur legitima, quarum conditionum nonnullæ Adversariis nullo modo placere possunt. Quare hoc Decretum non minus cum Adversariis, quam nobiscum pugnat, requirit enim inter cætera, ut uxor cum precibus & oblationibus (id est, cum sacrificio Missæ) à Sacerdote benedicatur: item, ut conjuges biduo vel triduo orationibus vacent, & castitatem custodiant. Quæ conditiones, si necessariæ sunt, ut conjugia legitima sint, nulla erunt inter Lutheranos legitima conjugia; neque enim oblationem Deo pro nuptiis offerunt, neque biduo vel triduo continentiam servant.

Præterea; multæ ex illis conditionibus, ita sunt extrinsecæ & accidentariæ, ut stultum sit credere, sine illis conjugium irritum esse: quales sunt, ut uxorem paranymphe custodiant, ut propinqui comitentur, ut ea legitime dotetur, & solemniter accipiatur &c. Quare cogitur docere, Evaristum non voluisse significare, eas omnes condiciones esse necessarias, ita ut si una vel altera desit, irritum sit Matrimonium; sed ita legitimum esse conjugium, si illa omnia adsint, ut à contrario, si nulla earum adsit, & conjugium occultè sine testibus, & sine ulla celebratione contrahatur, legitimum haberi non possit, non quidem in conscientia, sed in foro externo & apud Ecclesiam, quæ non judicat de occultis. Hæc ille, & communiter omnes Scholastici.

124.
Arguitur
contra sententiam
Pontii.

Herculè si vera est sententia Pontii, ostendat ipse nobis, ubi universalis Ecclesia ante Trident. istam irritationem revocaverit. Et verò quâ ratione revocasset? Traditio erat Apostolorum, eorumque Successorum, apprimè utilis, immo quodammodo necessaria ut patet ex Trident. supra, ubi irritat Matrimonia clandestina, utpote ex quibus gravissima peccata ortum habeant.

Trident.

Miror etiam, nusquam Trident. meminisse illius Decreti Evaristi, quando irritat Matrimonia clandestina, sicut meminit Conc. Lateranensis sub Innoc. 3. celebrati, cujus vestigiis inherendo præcipit, ut impostum, antequam Matrimonium contrahatur, ter à proprio contrahentium Parocho, tribus continuis festivis diebus, in Ecclesia inter Missarum solemniam publicè denuntietur, inter quos Matrimonium sit contrahendum.

Interim Conc. Colonienſe sub Paulo III. videtur intellexiſſe Decretum Evaristi, tanquam irritans pro illo tempore; quippe par. 7. c. 43. sic ait: *Oportendum, ut Canon Evaristi Pontificis à Generali Conc. renovetur, tollanturque illa clandestina Matrimonia, quæ inter parentes & propinquis, timore procreantur, quam Dei causâ contrahuntur.* Inter ea verò dum Ecclesia de hoc prospicit, si non irrita, prohibita saltem sint. Inquiri ergo, inquit Pontius supra n. 6. quid statuit Canon Evaristi? Si enim prohibuit solum clandestina conjugia, & sine parentum celebrata confectu, cur optat Concil. ut renovetur ille Canon, cum ab Evaristi ad nostri usque tempora numeræ extiterint leges, quibus prohibita Matrimonia clandestina? Igitur Canon ille Evaristi, quem renovare cupit Conc. Colonienſe, irritabat sine dubio ejusmodi conjugia. Hæc ille.

Sed hoc Concilium provinciale, non est apud me tantæ auctoritatis, ut ejus sententiam judicem præferendum sensui omnium fere Scholasticorum. Sentio itaque, Decretum illud Evaristi, nunquam ab universalis Ecclesie receptum fuisse, tanquam irritans. Quod quidem fit de Provinciis particularibus, de quibus sic ait Pontius supra n. 8. Eandem Constitutionem usu receptam per multa sæcula in Ecclesia apud nonnullas Provincias, dubitare non potest, qui aliquam juris Ecclesiastici cognitionem habuerit. Tertullianus Africanus ipse lib. 2. ad uxorem c. 5. Unde suffraganeus enarrandam felicitatem ejus Matrimonii, quod Ecclesia conciliat, confirmat oblatio (id est, sacrificium) & obsequium Angelis (id est, sacerdotes) renuntiant, Pater celestis ratum habet. Nam neque in terris sine consensu parentum sit rectè & jure nubent.

Sed & apud Græcos (prosequitur idem doctor n. 9.) Basilii tempore eam legem tribuisti, dignosci potest ex ejus Epist. ad theophilochium can. 38. *Puellis, quæ præter triduum sententiam fornicatores secute sunt, reconciliatis parentibus, videtur res remedium accipere, sed non protinus ad communionem restituantur, sed triennio punientur.* Quæ autem Basiliius habet can. 42. ejusdem Epist. ejusmodi sententiam explicabunt: *Quæ sine iis, qui libenter potestatem, sunt Matrimonia, sunt fornicationes. Nec ergo vivente patre, nec Domino, qui conveniunt sunt ab accusatione liberi, donec conjugio domini annuerint: tunc enim accipiunt puritatem conjugium.* Hæc Basiliius, inquit Pontius.

Prorsus hæc Basiliius; sed commode intelligenda de Matrimoniis clandestinis, quæ in foro externo nequeunt sufficienter probari, & ideo censentur fornicationes; unde & illi qui sic conveniunt, non sunt liberi ab accusatione, donec per consensum domini, aut

aliàs legitime, juxta Decretum Evaristi, Ecclesie constituitur de propria voluntate contractum, quo facto, accipit firmitatem conjugium, ita ut judicio Ecclesie non possint amplius separari, sed cogantur commanere.

Cui hæc explicatio displicet, dicat cum Pontio, isto tempore apud Græcos non valuisse Matrimonia, absque consensu parentum, aut dominorum; non vi Decreti Evaristi, sed ex speciali Constitutione illius Ecclesie, quæ poterat constituere impedimenta dirimentia Matrimonium, antequam Ecclesia Rom. reservasset sibi eam potestatem.

129. *Item verba Tertulliani.* Quantum ad verba Tertulliani, hæc aliud non significant, quam filios illicitè nubere absque consensu parentum; ergo etiam invalidè, Neg. Conseq. juxta antea dicta ex cap. Ad Apostolicam de Regul. Sanè omne illud, quod fit contra jus prohibens tantum & non irritans, non fit rectè & jure, ut patet; nihil autem aliud significant illa verba Tertulliani, quam tale Matrimonium non fieri rectè & jure; de invaliditate autem nulla fit ibi mentio.

130. *Testimonium Pontii.* Aliud testimonium adducit pro se Pontius supra n. 11. Hormisdæ Papæ, quod refertur 31. q. 2. c. 2. & sic sonat: *Tua Sanctitas nos requisivit, frater venerande, de filio adulto, quem pater Matrimonium contrahere vult, si sine voluntate filii adulti facere potest. Ad quod dicimus, si aliquo modo non consentit filius, fieri non posse. Potest autem de filio nondum adulto, voluntas cujus nondum discerni potest, pater eum, cui vult, in Matrimonium tradere: & postquam filius pervenerit ad perfectam ætatem, omninò observare & adimplere debet. Hoc ab omnibus orthodoxæ fidei cultoribus, sancitum à nobis, tenendum mandamus.*

Hæc habet (inquit Pontius) Hormisdas in Epist. ad Eusebium, & habentur etiam cap. 1. de Despons. impub. sed Glossa non distinguens ea, quæ recentiori jure, & quæ antiquo constituta sunt, illud, *Observare & adimplere debet*, de debito honestatis interpretatur, non necessitatis. Sed non admittunt hanc interpretationem illa textus verba: *Omninò debet adimplere*, quæ non consilium, sed præceptum denotant. Item illa postrema: *Hæc omnibus orthodoxæ fidei sancimus, & tenenda mandamus.* Ita legit Pontius; sed mendosè, ut patet ex ipsissimis verbis juris, supra à nobis relatis ex causa 31. q. 2.

131. *Exponitur.* Quod addo: quia c. 1. de Despons. impub. ultima illa verba sunt omiffa, & solum dicitur: *Omninò debet hoc adimplere.* Sed, sive hoc modo, sive isto modo legatur, & sive addantur ista ultima verba, sive omittantur, perinde est ad propositum casum. Nam in primis hæc verba: *Omninò adimplere debet*, commodè intelligi possunt de consilio, & non de præcepto strictè dicto, sive de debito hone-

statis, ut intelligit Glossa, & non necessitatis, ut sensus sit; omninò congruum est & conveniens hoc observare & adimplere, quod à patre pro filio factum fuit.

Porro ad ista postrema verba. *Hoc ab omnibus orthodoxæ fidei cultoribus, sancitum à nobis, tenendum mandamus.* Respondeo: ea conformiter intelligenda ad illa, quæ ibi à Pontifice sancita sunt, ut quod sancitum est, tanquam necessarium, etiam ut tale teneatur, & quod solum ut honestum, etiam solum ut tale teneatur.

Tria itaque ibi à Pontifice sancuntur, in primis, si aliquo modo non consentit filius adultus, non posse contrahi Matrimonium, tamen si pater velit eum contrahere, quod est absolutè necessarium; & idè tanquam præceptum, ab omnibus orthodoxæ fidei cultoribus tenendum. Secundò; patrem posse filium non adultum, cujus voluntas nondum discerni potest tradere in Matrimonium cui vult, id est, potest pro eo contrahere sponsalia; nam contractus Matrimonii de præsentibus requirit perfectam ætatem. Et hoc etiam necessitatis est; & idè tanquam necessarium tenendum ab omnibus orthodoxæ Fidei cultoribus. Tertium est; filium, postquam pervenit ad perfectam ætatem, debere contrahere Matrimonium cum sponsa sibi ante perfectam ætatem à patre tradita; & hoc solum est honestatis; & idè solum ut honestum, ab omnibus orthodoxæ fidei cultoribus tenendum.

Confirmatur hæc expositio ex cap. Exiit, 3. de Verb. signif. in 6. ubi Pontifex Nicolaus 3. sic ait: *Et dato, quòd absolutè diceretur: Omninò promitto sanctum Evangelium observare. .... clarè videtur, promissionem hujusmodi ad alium intellectum, absque intentione promittentis, non debere perstringi, nisi ut observantia Evangelii sic, sicut tradita reperitur à Christo, videlicet quòd præcepta ut præcepta, & consilia ut consilia à promittentibus observentur.* Ergo similiter, quando Pontifex in cap. *Tua fraternitas*, dicit: *Hoc ab omnibus &c.* non aliud intendit, quam quòd præcepta ut præcepta, & consilia ut consilia ab omnibus observentur.

Atque ut etiam esset præceptum filio, accipere conjugem, sibi à patre traditam, nunquid indè bene inferitur; ergo si accipit aliquam contra voluntatem patris, Matrimonium est invalidum? Nemo non videt, qui oculos habet apertos ad videndum, illam Consequentiam nullatenus valere; cum oppidò diversa sint, Matrimonium esse illicitum, & esse invalidum.

Alii aliter explicant hæc verba: *Et postquam filius pervenerit ad perfectam ætatem, omninò debet hoc adimplere.* Ego (inquit Valquez hic disp. 4. cap. 2. n. 25.) censeo, idem esse in eo textu illud, *Adimplere*, ac si diceret Pontifex, impleturus est, quod promisit, non ante

132. *Tria sancuntur ibi à Pontifice.*

133. *Confirmatur expositio ex c. 3. de Verb. signif.*

134. *Alia expositio verborum Pontificis ex Valquez.*

ante legitimam ætatem, sed in perfecta; hoc enim modo loquendi in vulgari non raro utimur: adverbium autem, *Omnino*, non denotat necessitatem, & obligationem aut præceptum id faciendi, quasi aliud fieri non possit: sed significat tunc demum illud adimplendum esse, quod pater nomine filii fecit, non ante ullo modo. Hæc ille.

135. Tertia ex Dicast.

At verò Dicastillo hic disp. 4. dub. 16. n. 161. Illa, inquit, particula, *Debet*, non est vox sonans obligationem, etiam ex honestate; sed significat idem quod *Requiritur*, aut, *Necesse est*; quâ ratione, si aliquis alterius nomine faciat pactum, vel acceptet pro eo aliquam promissionem, solemus dicere, ut tale pactum valeat, debet is, ad quem pertinet, implere acceptando, aut ratum habendo; non quia fit obligatio ita faciendi, sed quia ita requiritur ad valorem. At ergo Pontifex, id quod fecit pater, spondendo pro filio, non valere, nisi filius adimpleat, id est, nisi det complementum contractui, alioquin non valido, & ut valeat, debet filius adimplere; hoc autem non probat obligari filium, sed necesse esse ad valorem, ut consentiat filius, & suo consensu adimpleat, quod deerat, ut contractus valeat.

Itaque uno verbo: non dicit Pontifex, filium debere implere rem, quam pater promissit, sed debere promissionem, quæ non erat plena, id est, plene perfecta, perficere, ut valeat promissio, alioquin non valitura; & illa particula, *Omnino*, quâ usus est Honorius, significat, contractum, antequam filius illum compleat, non esse omnino adimpletum, sed ab illo debere adimpleri, quod deest, ut vim habeat ratificandi illud. Unde Gloss. ibi dixit: *Debet factum patris ratum habere, si sibi placuerit, sed non compellitur.* Hucusque Dicastillo.

136. Referuntur verba Glossæ.

Adscribo reliqua verba Glossæ, quæ his immediatè subnectuntur: *Nota, quod libera debet esse voluntas in Matrimonio contrahendo: & filius non adultus in hoc patri subjacet. Item, pater non potest cogere filium adultum ad contrahendum. Filium verò non adultum, cogere potest, ut videtur, quod verum est, quoad sponsalia, non quoad Matrimonium, quod patet cum dicitur in litera: Dum venerit ad legitimam ætatem: & illud quod postea sequitur, debet exponi de debito honestatis, non necessitatis.* In quo Glossa est contraria Dicastilloni.

Ut sit de his expositionibus, tamen concederemus Pontio, filium ex præcepto debere hoc observare & adimplere, adhuc, ut supra notavi, non probat illud Decretum intentum Pontii; quia, ut supra dixi ex cap. *Ad Apostolicam*, de Reg. *Multa fieri prohibentur, quæ si facta fuerint, obtinent roboris firmitatem.*

137.

Atque juxta hæc tenus dicta etiam intelligi

debet Decretum Cælestini Papæ, Ecclesie Florentinæ missum (& refertur 35. q. 6. c. 2.) in quo inter cætera sic lego: *Quod autem parentes, fratres, & cognati utriusque sexûs, in consecrationem suorum, ad Matrimonium conjo-gendum, vel dirimendum admittantur, tam antiquâ consuetudine, quam legibus approbatum. Ideo enim maxime parentes, & si defuerint, parentes, proximiores admittuntur, quoniam unusquisque suam genealogiam cum testibus & charitatis, tum etiam ex recitatione Majorum sive laborat. Qui enim melius recipi debent, quam illi, qui melius sciunt, & quorum est interesse, ita ut si non interfuerint, & consensum non adhibuerint, secundum leges nullum fiat Matrimonium.*

Idem Decretum refertur extra, *Qui Matrimonium accusare possunt* &c. c. 3. ex Clemente 3. Ubi Gloss. verb. *Nullum*, inquit 30. q. 5. *Aliter*. Ergo intelligendum de utilitate in foro externo, sive de præsumptione fori Ecclesiastici, prout supra explicatum sit d. cap. *Aliter*.

Itaque quod attinet ad jus vetus Ecclesiasticum, Matrimonium contractum citra consensum parentum, non fuit invalidum, sed ad summum illicitum; exigentibus Ecclesie Patribus consensum parentum, tum ob eorum potestatem & religionem, tum ob filiorum pudorem & observantiam, tum ob Matrimonii fidem & honestatem, tum denique ob communem bonamque institutæ Reipublicæ rationem.

Sed nunquid idem dicendum de jure civili? Quid jure civili constitutum fuerit, am-lutum & perplexum est nimis, inquit Pontius supra n. 15. De filio emancipato loquitur lex 25. ff. de Ritu nupt. *Filius emancipatus, etiam sine consensu patris, uxorem ducere potest, & susceptus filius ei heres erit.* Ubi Gloss. verb. *Filius emancipatus*, inquit: *Major 25. annis: consulitur tamen ei, ut consensu patris faciat, ut Cod. eod. lex, Viduæ, quæ talis est. Viduæ intra quintum & vigesimum annum ad-gentes, etiam si emancipationis libertate gaudent, tamen in secundas nuptias sine patris sententia non conveniant. Ubi Gloss. verb. *Sententia est*, inquit, *scientia, non autem consensus est necessarius.* Vel dic, quod est consilium, quod hæc lex dicit, cum emancipata sine patre possit hoc facere, ut ff. eod. l. *Filius emancipatus.* Hæc Gloss.*

Tu cogita, an valeat argumentum à filio majori 25. annis de quo loquitur d. l. *Filius emancipatus*, ad viduam intra quintum & vigesimum annum.

Quantum ad filium non emancipatum, scriptum habemus l. 2. ff. de Ritu nupt. *Nuptiæ consistere non possunt, nisi consentiant omnes, id est, qui coeunt, quorumque in potestate sunt.* Et l. 2. Cod. eod. *Si nuptius pater tuus consensit, nihil oberit tibi, quod instrumentis, ad Matrimonium pertinenti, non subscripsit.* Ergo à contra-

rio sensu, si non consensit, oberit. Item l. 5. cod. Si (ut proponis) pater quondam mariti sui, in cuius fuit potestate, cognitis nuptiis vestris, non contradixit, vereri non debes, ne nepotem suum non agnoscat. Ergo à contrario sensu, si pater Nuptiis vestris contradixit, vereri debes, ne nepotem suum agnoscat. Et l. 7. cod. Si (ut proponis) post querelam de marito, à filia tua ad te delatam, dissolutum est Matrimonium, nec te consentiente ad eundem regressa est, minus legitima conjunctio est, cessante patris voluntate, in cuius est potestate, atque ideo non petente filia, petitionem dotis repetere non prohiberis.

Accedat §. 1. Instit. de Nuptiis. Justas autem nuptias inter se cives Romani contrahunt, qui secundum præcepta legum coeunt, masculi quidem puberes, femina autem viripotentes, sive patres familiarum sint, sive filii familiarum, tamen si filii familiarum sint, consensum habeant parentum, quorum in potestate sunt. Nam hoc fieri debere, & civilis & naturalis ratio suadet, intantum, ut iussus parentis præcedere debeat.

Sed id commodè intelligi potest de debito honestatis, non necessitatis; vel si velis intelligere debitum necessitatis, haud equidem inde rectè inferes, Matrimonium aliter contractum, fuisse illo jure invalidum. Et de eodem debito honestatis, intelligit alias leges, jam allegatas, & similes, Covarruvias tom. 1. de Matr. p. 2. cap. 3. §. 8. n. 1. Licet, (inquit ille) Chass. in gloriæ mundi Cathal. part. 12. consil. 36. velit probare, Matrimonium, à filia absque patris consensu contractum, nullum esse, quod falsum est, & receptissimæ apud nos sententiæ repugnat.

Nec mihi placet, quod novissimè probare conatur Coraf. lib. 1. Miscel. c. 17. dicens, & Matrimonium, absque parentum consensu à filiis contractum, rescindi sententiâ posse, modò carnis commisitio secuta non fuerit. Multò minùs recipienda est opinio Joan. Oldendorpii, qui 4. classe actionum, 26. act. septem rationibus nititur probare, Matrimonium, à filiis absque consensu parentum contractum, nullum omninò esse; is enim subscribit Chassaneo, cui nos palam repugnamus. Hæc ille. Qui tamen loquitur, quod bene notandum est, de hodierno tempore, nempe post Conc. Trident. nam ultimè probat suam sententiâ ex hoc Concilio.

Undè ei minimè opponitur Pontius supra num. 21. ubi docet, jure civili Matrimonia filii familias, sine parentum consensu celebrata, nulla fuisse. Et addit: communis hæc DD. sententiâ est, quam probat ex prima lege supra allegata: Nuptiæ consistere non possunt &c. Hic, inquam, Auctor non opponitur Covarruviaz; nam

n. 26. admittit omnia hæc jura civilia, legibus Ecclesiasticis sublata esse.

Interim etiam ad hanc legem responderi posset. Nuptias honestè & legitimè subistere non posse, absque consensu eorum, in quorum potestate sunt; quia leges requirunt ad honestatem illum consensum, tamen non irritent Matrimonium, aliter contractum. Sic multa alia sunt, sine quibus non potest Matrimonium honestè & legitimè, id est, secundum leges contrahi, tamen Matrimonium, aliter contractum, nullatenus sit invalidum, ut patet in omnibus impedimentis non dirimentibus.

Cæterum Pontius supra num. 22. limitat suam sententiâ ex Wesembachio in Paratlicis de Ritu nupt. num. 3. in fine, ut invalida fient & dissolubilia hujusmodi Matrimonia ante copulam, secus post copulam. Probat autem post copulam non potuisse dissolvi, ex l. 1. §. fin. ff. de Liberis exhibendis, ibi: Si quis filiam suam, quæ mibi nupta sit, velit abducere, vel exhiberi sibi desideret: an adversus interdictum exceptio danda sit, se forte pater concordans Matrimonium, forte & liberis subnixum, velit dissolvere? Et certo jure utimur, ne bene concordantia Matrimonia jure patriæ potestatis turbentur, quod tamen sic erit adhibendum, ut patri persuadeatur, ne acerbè patriam potestatem exerceat.

Sed ex hoc jure videtur colligi, etiam ante copulam talia Matrimonia non esse dissolvenda, dummodò sint bene concordantia; quippè in ultimis illis verbis nulla fit mentio liberorum, vel copulæ, sed solius concordantiæ.

Addit Aversa hic q. 3. sect. 7. §. De fure, quòd hoc valdè incongruenter statutum fuisset. Et Cujacius lib. 3. observat. cum Gothophredo ad l. Filii, 25. ff. de Ritu nupt. lit. A. imperfectam judicat eam legem, ut potè quæ nuptias sine consensu parentum fieri prohibeat, factas non dissolvat; sicut & lex Cincia, imperfecta dicitur, quæ supra certum modum donare vetat, donatum tamen non rescindat.

Respondet Pontius supra num. 23. Imperfecta non est, quæ, ut pater ante copulam posset dissolvere, concessit; post copulam autem, habitâ ratione publicæ utilitatis, non dissolvit, ne jam semel violata femina, & relicta, meretriciam vitam ageret, & ob alia plura incommoda, quæ sequerentur. At consuluit etiam indemnitati parentum, honori generis & familiæ, filios ex illis nuptiis procreatos, excludendo ab hæreditate paterna, nullamque dotem exigendo. Hæc ille.

Quæ etiam probant, quòd hoc non valdè incongruenter fuisset statutum. Et

142.
Limitatio
hujus sen-
tentia ex
Wesembachio.
L. ff. de
Lib. exhib.

143.
Impugnatur
Aversa.
Cujacius.
Gothophr.

144.
Resp. Pontii.

revera plures leges sunt, quæ nuptias prohibent fieri, facta aramen non dissolvunt; nec tamen idè dicuntur imperfectæ.

Quidquid sit de his legibus, irritantes fuerint, nec ne, hodie amplius non sunt irritantes, propter leges Ecclesiasticas in contrarium, quæ solæ hodie disponunt de impedimentis Matrimonii, ut patebit fufius proprio loco.

145. Naturali jure non requiritur ad valorem Matr. consensus parentum, ex Pontio. L. 20. C. de Nupt.

L. 16. ff. de Ritu nupt.

L. 4. ff. de Curat. furios. &c.

Illud etiam bene colligit Pontius supra n. 26. ex his legibus, naturali jure ad Matrimonii valorem non requiri parentum consensum, cum filius emancipatus sine illo consensu validè nubat, ut constat ex dictis; matris quoque non requiratur consensus, utpote quæ filium non habeat in sua potestate; argumento leg. 20. Cod. de Nuptiis. In conjunctione filiarum, in sacris postarum, patris expectetur arbitrium &c. Si patris auxilio destituta, matris & propinquo- rum. Sufficit quoque Avi consensus, si- ne patris consensu; argumento leg. 16. ff. de Ritu nupt. ibi: Neptis verò si nubat, voluntas & auctoritas Avi sufficit. Porro natura ea vis est, ut omnibus æque parentibus honor debeat; argum. leg. quartæ ff. de Curatoribus furioso. &c. furiose matris curatio ad filium pertinet. Pietas enim parentibus, est inæqualis est eorum potestas, æqua debetur.

Nonne Esau legitimos habuit filios, quàmvis sine patris consensu contraxerit nuptias, Gen. 36. Similiter Tobias felicem suis nuptiis sortitus eventum, tametsi ejus nuptiis consensus patris defuerit, Tobias septimo? Quare, inquit Pontius, solo jure humano ordinata illa necessitas, legibus humanis auferri potuit; potuisse autem induci eam necessitatem satis constat, cum videamus jam inductam necessitatem præsentia Parochi & testium. Hæc ille.

146. Non satis constat jure civili ali- quando fuisse invalidum. L. un. C. de Inoffic. do- ti.

Planè potuit induci ea necessitas; sed non satis constat, eam unquam fuisse inductam, si- ve jure Ecclesiastico, si- ve civili; alioquin admittenda foret correctio jurium, quæ evitari debet quantum possibile est; arg. leg. un. Cod. de Inoffic. doti. ibi: Leges legibus concordare promptum est. Et Authen. de Exhib. re. §. fin. coll. 5. ibi: Ut omnibus modis, concordantia legum serventur. Evitatur autem correctio dicendo, antiquum jus solùm prohibuisse Matrimonia, contracta sine consensu parentum; & non tantùm jus humanum, sed etiam divinum & naturale ea prohibet, quando nulla adeit iusta causa sic contrahendi.

147. Quamvis alioqui illi- cium, etiam jure divino & naturali,

Probatur: quia dixit Dominus Exodi 20. v. 12. Honora patrem tuum, & matrem tuam, ut sis longævus super terram, quam Dominus Deus tuus dabit tibi. Et Apost. ad Ephes. 6.

v. 1. ait: Filii, obedite parentibus vestris in Domino: hoc enim iustum est. Honora patrem tuum &c. Ad Coloss. autem 3. explicat in quibus debent obedire, dicens v. 20. Filii obedite parentibus per omnia: hoc enim placitum est in Domino.

Quod intelligit Bellar. lib. 1. de Matr. cap. 20. de omnibus, quæ pertinent ad mores informandos. Quare, inquit, obediendum est patri per omnia, etiam in contrahendo Matrimonio, si iustè & secundum Deum præcipiatur; & idè qui id non facit, peccat; sed non continuò Matrimonium est irritum. Hæc ille.

Herculè Scriptura tradit præcepta parentibus de filiabus in matrimonio collocandis. Deut. 7. v. 3. Filiam tuam non dabis filio ejus, nec filiam illius accipies filio tuo. Hieremias 29. v. 6. Accipite uxores & generate filios & filias & date filiis vestris uxores, & filias vestras date viris. 1. Corin. 7. v. 28. Igitur &c. qui Matrimonio jungit virginem suam hoc facit.

Quid ni ergo, dicit aliquis, filii & filiae debeant in hoc negotio parentibus obedire? Planè congruit, ut obediant (quod si de stricta obligatione) nisi iusta causa excuset, v. g. si (quod interdum fit) parentes indiscretè vellent impedire Matrimonium, planè dignum & utile, aut temperent filios indigno vel molesto Matrimonio copulare, aut negligenter, vel nimis differrent prolibus de convenienti Matrimonio providere, aut nimis durè tractarent proles: quæ proinde hoc medio eorum jugo conarentur evadere, aut obfistiles causas. Quàmvis pro feminis majus tutela sit necessaria, utpote quæ magis potentum curæ subduntur, & arctiori potest honestate tenentur.

Enim verò quoad Matrimonium uniusque est liber & sui juris. Undè non potest parentes cogere filios aut filias ad Matrimonium, vel ad talès nuptias, sed libertate contrahere debent, vel alium statum eligere. arg. cap. Cum locum, 14. de Sponsal. ubi de ipso queritur, plenè debet securitate gaudere, cujus est animus indagandus. Item cap. Requisivit, 17. eod. ibi: Ad quod breviter respondemus, quod cum libera voluntate esse Matrimonia, monenda est potius, quam cogenda &c.

Ratio est: quia in Matrimonio est quædam servitus quædam perpetua, & idè cum homo liberæ conditionis sit, nequit à parente ad servitutem hanc compelli. Quod si at- quas; posse filium à parente in necessitate constituto vendi, & ita suà libertate privari, l. 2. C. de Patribus qui filios suos &c.

dic disparem esse rationem. Quia hæc servitus non exigit mutuum amorem, nec est perpetua, potest enim redimi; quæ secus se habent in Matrimonio. Ita Sanchez lib. 4. disp. 22. n. 4. Plura inferius, ubi de Matrimonio inito ex metu. Sufficiat hæc, simplex præceptum parentum non esse proprie dictam coactionem. Sicut autem lex injusta, non est lex, & idem non obligat; sic itidem præceptum patris, si injustum est seu irrationabile, non est verum præceptum, & idem non obligat. Sin autem justum fuerit & rationale: nunquid obligatorium?

In primis, quando multum interest parentum, ut filius vel filia tale Matrimonium ineat, tenetur filius aut filia sub lethali culpa obedire parenti, illud præcipienti: ut si esset medium ad graves inimicitias componendas, quæ essent inter parentes, & consanguineos eorum, cum quibus est contrahendum Matrimonium. Quia ex virtute pietatis tenentur filii subvenire parentum necessitati; ergo quando parentes indigent tali Matrimonio, tenebuntur filii obedire. Ita Sanchez supra disp. 23. n. 4. citans inter alios plures D. Bonavent. 4. dist. 29. q. 3. *Utrum aliquis possit ad Matrimonium compelli per præceptum patris?*

Ad quam sic respondet Doctor Seraphicus: *Dicendum, quod sicut ostendunt rationes ultime, Matrimonii contractus debet esse liber omnino; tum ratione signationis, tum etiam ratione talis & tantæ obligationis, quæ in illo contractu consistit; & idem non est præcipiendum a parentibus filio præcepto obligatorio, quod contrahat; quia potest continere si vult, & iterum si vult contrahere. Adhuc per præceptum non potest pater ad contrahendum cum hac vel cum illa eum obligare, nisi charitas, vel rationabilis causa eum liget, vel promissio ipsius voluntaria. Rationabilis autem causa ligat, quando pater habet inimicitias, & non potest evadere, nisi filius cum consanguinea inimici contrahat. Charitas vero ligat, quando pater prohibet filio, ne contrahat cum muliere mala: ob promissionem voluntariam ligatur, ut quando ipsemet se obligat, contrahendo sponsalia, præjudicium sibi generat in hoc, quod inchoat Matrimonium, unde tenetur ad consummandum, & ad hoc compelli potest per mandatum Ecclesiasticum.*

Et sic Isaac Gen. 28. vocavit filium suum Jacob, & rationabiliter præcepit ei dicens v. 1. *Noli accipere conjugem de genere Chanaan; sed vade, & proficiscere in Mesopotamiam Syriæ ad domum Bathuel patris matris tue, & accipe tibi inde uxorem de filiabus Labam avunculi tui.* Rationabiliter, inquam, illud præcepit (ut notat Bonav. supra) *Quod Jacob alias tenebatur facere, tum propter mali-*

tiam mulierum; tum etiam quia semen Chanaan de terra illa erat disperdendum. Unde & Jacob, tanquam bonus filius, patri obedivit; nec solum uxorem, sed etiam uxores accepit, quod tamen non erat ei mandatum, quàmvis etiam non prohibuitur.

Certum ergo est, frequenter posse subesse gravem obligationem contrahendi Matrimonium, aut non contrahendi; contrahendi cum hac, & non cum illa persona, etiam secluso omni præcepto personali parentum, ex lege pietatis, aut charitatis; v. g. si immineant gravia scandala, pericula vitæ, bonorum amissio, gravia odia & discordiæ. Item, si Matrimonium sit indignum cum notabili dedecore & ignominia familiæ; & similes circumstantiæ occurrere possunt, in quibus filius ex lege pietatis & charitatis graviter obligetur non contrahere Matrimonium, vel non contrahere cum hac persona, estd parentes id non prohibeant; quantum magis si accesserit præceptum parentum, quod sine dubio tunc justum & rationale est? Sed hæc obligatio tantum est per accidens, ut patet, & ab Omnibus admittitur ac necessario admitti debet.

Major difficultas est de obligatione per se id est, quæritur; an, secluso casu, quo aliunde graviter obligetur filius contrahere Matrimonium, aut contrahere cum hac persona, peccet mortaliter, si contrahat in vitis parentibus, sive contra præceptum parentum.

Doctor Seraphicus supra non videtur agnoscere talem obligationem: nam ad objectionem, desumptam ex illo Coloss. 4. *Filii obedite parentibus vestris per omnia; ergo in omnibus, quæ non sunt contra salutem, tenetur patri filius obedire.* Unde Gloss. *Placet Deo si per omnia obeditis; ita tamen se Domino obeditis.* Si ergo Matrimonium non est contra salutem patet &c. Ad hanc, inquam objectionem, seu rationem pro sententia affirmativa, Respondet D. Bonav. supra: *Dicendum, quod illa distributio intelligitur solum quantum ad ea, quæ sunt de paterna honorificatione, & quantum ad ea, quæ spectant ad regimen familie. Si autem quantum ad alia intelligatur, consilium est, non præceptum, & hoc innuit Gloss. quæ dicit: Placet Deo &c.*

Et si rursum objicias; sicut se habet pater spiritualis respectu Matrimonii spiritualis, ita pater carnalis respectu carnalis. Sed Dominus Papa potest præcipere alicui sub poena excommunicationis, quod Episcopatum accipiat; ergo pater carnalis, quod filius cum muliere quæ vult contrahat. Respondent Aliqui (inquit D. Bonavent.) *quod Papa non potest præcipere, quia consensus debet esse liber; sed post susceptionem*

154. Potest esse gravis obligatio contrahendi secluso præcepto parentum.

155. An per se loquendo sit peccatum mortale contrahere in vitis parentibus.

Doct. Seraph. videtur negare.

156.

Non valet
hic arg. à
patre spiri-
tuali ad
carnalem.

potest præcipere administrationem. Sed tamen istud non videtur securum dicere, cum tota die videamus fieri contrarium. Et ideo dicunt Aliqui, quod simpliciter potest præcipere. Nec est simile de patre carnali; quia pater spiritualis, potestatis plenitudinem super filios suos habet amplius, quam pater carnalis. Et præterea non est tanta servitium, & tam indivisibilis copula in Matrimonio spirituali, sicut in carnali; & hoc patet, quia Papa potest deponere & absolvere ab Episcopatu. Tertius modus dicendi est, quod ubi rationabilis causa est, scilicet necessitas, vel communis utilitas, potest præcipere, & ille tenetur obedire; & quoniam semper præsumendum est, quod tunc pater ex causa rationabili moveatur, nisi expresso appareat contrarium, credendum est, quod subditus obedire tenetur. Quod si sciret se insufficientem & indignum, & videret sibi imminere periculum animæ, credendum est, quod non teneretur obedire. Hæc enim obedientia modicum aut nihil de suo debet habere, maxime temporibus modernis. Quidquid tamen sit, non est simile de isto Matrimonio & de illo, ratione jam visa. Hactenus D. Bonav.

157.
Eadem vi-
detur esse
sententia
Scoti.

Eadem videtur sententia Doct. Subr. 4. dist. 29. q. n. 12. ubi ad hanc objectionem: Extra de Despons. impub. Tua nos, pater filium, nondum adultum, cuius voluntas non potest discerni, cui vult potest Matrimonio tradere, & postquam filius ad perfectam ætatem pervenerit, debet hoc adimplere: & hoc habetur ff. de Sponsal. l. Sed que patris, ubi dicitur de filia, quod tunc solum dissentienti à patre licentia conceditur sibi, si indignum moribus, vel turpem sponsum pater ei eligat: & probatur hoc à simili; quia Papa potest suos filios cogere ad contrahendum Matrimonium spirituale, puta ad recipiendum Episcopatum; ergo.

Ad hanc, inquam, objectionem, Respondet sub hac forma verborum: Illud caput potest exponi de debere de congruo, non autem de necessitate præcepti; & ad illud, quod adducitur de ff. dico, quod ita loquitur jus civile, sed jus canonicum est contrarium. Unde illud Pauli, Filii obedite parentibus, non intelligitur quoad istud: quia in isto non tenetur filius obedire patri. Quod autem adducitur de Matrimonio spirituali, non est simile; quia non tantam auctoritatem habet pater carnalis super filium ad Matrimonium carnale, quantum habet pater spiritualis super filium respectu Matrimonii spiritualis, & ratio congrua est; quia hic efficitur contrahens melioris conditionis, non sic autem ibi.

158.
Vt etiam
Doct. Ange-
lici.

Accedat Doct. Angel. 2. 2. q. 104. a. 5. in corpore ubi sic ait: Tenetur autem homo homini obedire in his, quæ exterius per corpus sunt agenda, in quibus tamen secundum ea, quæ ad naturam corporis pertinent, homo homini obedire non tenetur, sed solum Deo; quia omnes homines naturâ sunt pares, puta in his, quæ pertinent ad

corporis sustentationem, & proli generationem. Unde non tenentur servi dominis, nec filii parentibus obedire de Matrimonio contrahendo, vel virginitate servanda, aut aliquo alio huiusmodi. Sed in his, quæ pertinent ad dispositionem actuum & rerum humanarum, tenetur subditus suo Superiori obedire secundum rationem superioritatis, sicut miles duci exercitus in his, quæ pertinent ad bellum, servus domino, in his, quæ pertinent ad servilia opera exequenda; filius patri, in his, quæ pertinent ad disciplinam vitæ, & curam domesticam, & sic de aliis.

Item 4. dist. 29. q. 1. a. 4. in corp. Respondendo dicendum, quod cum in Matrimonio sit quedam quasi servitium perpetua, pater non potest cogere filium ad Matrimonium per præceptum, cum sit liberæ conditionis; sed potest eum mittere ex rationabili causa, & tunc sicut se habet filius ad causam illam, ita se habet ad præceptum patris, ut si illa causa cogat de necessitate, vel de honestate, & præceptum similiter operari alias non.

Deinde ad primum, quod erat delictum ex verbis Apost. ad Coloss. 3. Filii obedite &c. Respondet: Dicendum, quod verbum Apost. non intelligitur in illis, in quibus sicut pater est liber, ita & filius; & huiusmodi est Matrimonium, per quod etiam filius fit pater. Itaque, secundum hos Doctores, non peccat filius contra obedientiam patri debitam, si nubat, ubi pater præcipit non nubendum, & non nubat, ubi pater præcipit nubendum. Quia liberum habet arbitrium in electione propositi (ut ait Clemens 3. cap. Cuius ratio 12. in fine de Reg.) sequi parentum non oportet voluntatem.

Sed hoc Aliqui intelligunt, quando dicitur iusta causa non obediendi parentibus in hoc negotio, iuxta antè dicta; alioquin cum obiectio propositi seu statûs vitæ, sit res ardua & perplexa, videtur ipsis, filios peccare, factis venialiter, qui parentibus rectè confutatis & præcipientibus Matrimonium, hoc est illud Matrimonium, nolunt obedire, sed absque rationabili causa, in vitis parentibus aliud eligunt. Nam omnia, inquit, iura & ratio honestatis naturalis, ac ipsa regulae humani convictûs, & similia, id plane demonstrant; confirmatque iusta apud omnes Nationes parentum indignatio, quam ostendunt proliibus, se inconfulitis aut invitatis Matrimonium ineuntibus.

Immo Pontius supra nu. 27. arguit esse de peccato mortali, dicens: Admonenti filii Matrimonia ineant, ut illis conveniat illud Christi apud Matth. 19. Quos Deus conjunxit &c. aliter enim Deus conjunxit non dicitur, quos non obsequium parentum, sed libido conjunxit. Hæc etiam de causa legitur in Epistola ad Polycarpum: Deest, ut qui

quit, ut & ducentes uxores, & nubentes, cum Episcopi arbitrio conjungantur; ut nuptiæ juxta præceptum Domini, non autem ob concupiscentiam coisse videantur. Sic Deus, patris loco sanctus, Evam Adamo copulavit; consensu Abrahami Isaac, Genes. 24. Isaac Jacob, Genes. 28. Samson consensu patris nuptias contraxerunt. Lege divinâ mandatur parentibus, ne Chananeis filias suas locent, Deuter. 7. Hanc etiam auctoritatem parentibus in filiorum nuptias concedi constat Exodi 22. Num. 30. I. Reg. 2. I. Cor. 7.

Peccabunt ergo filii, & lethaliter, si sine parentum consensu nubant; est enim contra illis debitum honorem in re gravi, quando non est probabilis suspicio, quod malitiosè, aut per vim impediatur Matrimonium: graviusque peccabit pater, si contra libertatem Matrimonii, sine justâ causa, filii conjugium, impedire conetur. Si autem impediendi justâ subfit causa, non solum non peccat pater, sed rectè facit & tenetur efficere, & filius obedire, aut mortaliter, aut venialiter, juxta eam rationem, propter quam pater impedit. Aliàs nunquam Judex justè posset impedire conjugium, aut ad illud adigere. Hæc ille.

Verùm quod ait: Deum non conjungere illa Matrimonia, quæ inveniunt à filiis contra voluntatem parentum, commodè intelligendum est; nam eo argumento utitur Kernitius apud Bellar. supra, ut probet illa Matrimonia esse irrita. Notat itaque Bellar. pro solutione illius argumenti, dupliciter posse Deum auctorem dici Matrimonialis conjunctionis. Uno modo ex parte ipsius conjugii. Altero modo ex parte contrahentium.

Erit auctor Deus Matrimoni ex parte ipsius conjugii, si ipsa conjugii essentia à Deo sit instituta: erit autem auctor Matrimonii ex parte contrahentium, si ipsis contrahentibus Deus inspiret, ut Matrimonio jungantur. Id quod in omnibus Sacramentis facilè reperimus... Et potest sæpè accidere, ut priori modo sit auctor Deus, posteriore Diabolus; si videlicet verum Sacramentum tradatur & percipiatur; sed & qui tradit, & qui percipit, non ob Dei gloriam, & animæ salutem; sed ob lucrum aut commodum aliquod turpe ac fordium moveatur.

Sic igitur in conjugio auctor conjugii uno modo erit Deus, si materia & forma adsint, qualia Deus instituit, & hoc solum requiritur, ut Matrimonium sit verum, firmum & ratum. Altero modo auctor erit etiam Deus, si conjuges ad prolem, ad Dei gloriam gignendam, maturo consilio, de sententia Majorum, aliisque circumstantiis debitis observatis, Matrimonium contrahant: & hoc requiritur, ut Matrimonium sine peccato, im-

mo verò cum merito & laude celebretur: non autem ut sit verum, firmum & ratum. Si enim tantum ad explendam libidinem, temerè sine consilio parentum conjugium inear, non erit auctor Deus, sed diabolus ejus conjugii, quod attinet ad voluntatem suscipientium; licet ejusdem conjugii auctor sit Deus, quod attinet ad Sacramenti ejus essentiam, quæ tota in eo conjugio reperitur. Ita Bellar.

Qui & ipse tenet sententiam Pontii, dicens cap. 19. Propositione 3. Peccant filii, quando sine justâ & rationabili causâ, parentibus inficiis vel invitis, Matrimonia contrahunt. Quodd autem intelligat peccatum mortale, colligitur ex fine cap. ibi: Tertiò, ut filium ad assentiendum inducat, auctoritate paternâ imperando, quando revera filio id conducit, ita ut secundum rectam rationem dissentire non possit: & hoc patri licet, & filius obedire tenetur. Quemadmodum etiam, cum filio expedit comedere, aut talem cibum, & à tali vel tali abstinere, potest parens jubere, & filius tenetur parere. Et licet hoc etiam sit suo modo cogere, & metum incurrere mortis æternæ; non tamen propterea Matrimonium illud diceretur coactum, neque irritum esset; quia metus ille gehennæ non propriè incutitur ad hoc, ut iste uxorem ducat, sed per se confequitur præcepti transgressionem. Hæc ille. Ergo secundum Bellar. præceptum istud Matrimonii lethaliter obligat filium.

Atque hanc sententiam probabilissimam vocat Sanchez lib. 4. disp. 23. n. 9. citatis pro ea quamplurimis nec infimæ notæ Auctoribus, qui ducuntur primò; quia est injuria parentibus illata in re gravi, & ob quam meritò ac jure optimo gravissimè illi offenduntur, dissolviturque amicitia: in cujus testimonium, experientiâ testante, apud omnes Nationes, filii sic contrahentes, non audent parentum vultum intueri, quæruntque viros graves, qui ipsos placent, quasi gravi injuriâ affectos, justèque iratos: ergo est culpa lethalis.

Secundò; quia hæc sunt relativa: ego teneor tui curam habere, & tibi circa hoc providere, & tu teneris in hoc mihi obedire. Quo argumento usus est D. Paulus ad Hebr. 13. probans, Prælati obtemperandum esse, quia ipsis cura est de subditis: tenenturque de ipsis rationem reddere. Sed parentes tenentur sub mortali providere filio de nuptiis; ergo tenetur filius sub mortali obedire, non eligendo Matrimonium invitis parentibus.

Tertiò; quia jure gentium, consuetudine omnium Nationum explicato, non est filiorum, & maxime filiarum, dum parentum curæ subsunt, quærere nuptias; sed id parentum munus est. Quod jus gentium confirmatur per jus Pontificium, ut 30. q. 5. cap. Alter. ubi ad significandum, quàm æquum

163.
Bellar. tenet
sententiam
Pontii.

164.
Probat
hac sententia
Sanchez.

Secundò.
Hebr. 13.

Tertiò.
lit

fit puellam ex parentum consensu nubere, statuit Evaristus Papa, ut pro nupta non habeatur puella, quam pater non desponsat. Et alia jura & testimonia ex Scriptura sacra adfert ibi Sanchez, supra à nobis relata, ad idem intentum, & concludit dicens: ergo omnia hæc testantur teneri filios in hoc obedire parentibus, & cum res sit gravis, erit culpa lethalis.

165. Ipse nihilominus n. 10. probabilius credit, teneri filios sub culpa lethali consilium parentum circa Matrimonium petere, non tamen illud sequi; & ita licitè posse ipsis invitatis, priùs tamen consultis, inire Matrimonium, quod volunt. Probat priorem partem rationibus prioris sententiæ. Præterea; quia juri naturæ, quo parentes in liberos funguntur, sub quorum sunt potestate, conforme est, ne citra patris consilium aliquid de re tam gravi, ut est Matrimonii vinculum, à quo totum vitæ institutum pendet, filius delibere; & ipsa perpetuitatis ratio, & amoris nexus, quo debent conjuges conglutinari, maturum consilium in nuptiis celebrandis exposcit. Hæc ille.

166. Sed quæro ego; quare eadem ratio perpetuitatis, & amoris nexus, non exposcit consensum parentum? Nam suppono, quòd parentes optimè filiis consulant, & nulla justa causa subest rejiciendi ipsorum consilium. Cur ergo tali casu non tenetur etiam sequi consilium parentum?

Dices: quia, ut ait D. Thomas 2. 2. q. 104. a. 5. in corp. in his, quæ ad proprii corporis sustentationem, prolisque generationem attinent, omnes homines sunt pares, nec filii subjiciuntur parentibus; ergo non tenentur sequi, inquit Sanchez supra, consilium & voluntatem parentum.

Infero ego: ergo etiam non tenentur petere consilium; quia & illa petitio, seu obligatio ad petendum, est subjectio quædam in his, quæ ad prolis generationem attinent.

167. Unde sic docet Aversa hic q. 3. sect. 7. §. Deinde, ubi sic ait: de rigore gravis obligationis loquendo, non videtur filii, sub mortali teneri, aut sequi consensum, aut exquirere consilium suorum parentum, ut Matrimonium contrahant, nisi tamen aliquæ particulares causæ ad id eos astringant. Nam unicuique pro se libera videtur electio vitæ, ac determinatio statûs; & in rigore in hoc non subduntur filii parentum arbitrio, sed sunt sui juris. Unde non possunt filii imperio & præcepto cogi à parentibus, ut simpliciter contrahant Matrimonium; vel ut volentes contrahere, contrahant cum tali certa persona; neque in hoc iis obedire tenentur. Quare similiter nec possunt cogi, vel ut simpliciter à Matrimonio abstineant, vel ne contrahant cum tali aut tali persona, neque in hoc iis obedire te-

nentur; sed licitè poterunt absque eorum consensu, & contra etiam eorum expressam voluntatem, simpliciter, & cum qua persona voluerint, conjugari. Et similiter absque eorum scientia, & non requisito consilio. Quàmvis enim interdum, teneatur quis petere consilium, ubi non tenetur sequi consilium: tamen in hac re videntur sequi consilium: nec de rigore teneri petere parentum consilium. Immo quandoque possit accidere, ut ægrè ferrent parentes, quando filii contra expressam eorum voluntatem certum Matrimonium inirent, quàm si id facerent inscientis & inconsultis, sequæ aliquo prætextu excusarent. Hactenus Aversa.

Idemque sentit Dicastillo hic disp. 4. n. 176. ubi in finè sic ait: Existimo ergo probabilissimum esse, propter Doctorum auctoritatem, mortaliter peccare, si absque parentum consilio, ipsisque inscientis, Matrimonium inear (filius) absque justa causa, clam ipse contrahendi, vel eisdem inconsultis, non tamen oppositum improbabile, ex sola prædicta obligatione obsequii & pietatis, seduliusdamnis extrinsecis, solumque pro hac re auctorem alium desidero. Hæc ille. Qui si legisset Aversa supra, alium Auctorem non desiderasset.

Atque hos Auctores sequitur novissimus Herinx hic disp. 3. n. 8. ibi: Sed non improbabile videtur, proles, seclusis extrinsecis incommodis, ad neutrum (id est, ad consilium vel consensum) graviter obligari; enim & rationes ex natura rei petite, nam ostendunt maximam congruentiam & decorem, non autem gravem obligationem. Ita Herinx.

Sed (dicit aliquis) si tantum ostendatur maximam congruentiam & decorem, non constat, quòd ostendant obligationem leviorem. Quippe, quod solum est maximè congruum & decens, omitti potest absque omni peccato, quod tamen hi Auctores non audent asserere. Vel si est aliquod præceptum, cuius res gravis, cur non obligat sub mortali? Dico, salvo meliori iudicio, vel nullum videtur esse peccatum, omittere consilium, seclusis omnibus extrinsecis incommodis, & quando filii satis sunt prudentes ad huiusmodi statum amplexandum, & eligendum personam in conjugem, aut quando utuntur consilio eorum, à quibus æquè bene dirigi possunt in eo consilio; vel esse peccatum mortale, cum ille contractus, ad quem requiritur consilium parentum, sit maximi momenti.

Et si consilium obligat sub mortali, ut vult Sanchez supra, cur non etiam consentas parentum? Quia, inquit hic Auctor, & est secunda ejus probatio, cum per Matrimonium homo perpetuè servituti obligetur, recte ratio postulat, ut in illo contrahendo, omni-

ninò liber sit, à nulliusque voluntate pendeat.

Respondeo: planè recta ratio postulat, ut non sic dependeat à consensu parentum, quin Matrimonium aliter contractum valeat; sed etiam videtur ratio postulare, ut sic dependeat à consensu parentum, qui optimè norunt, quid filiis conveniat, & maximè solliciti sunt, ut filiis optimo modo provideatur de perpetuo statu vitæ, ut, inquam, sic dependeat ab eorum consensu, ut non possit sine iusta causa contrahi Matrimonium absque eo consensu, nisi velint filii graviter peccare, cum sæpius in propria causa filii cocutiant, & ubi putant se bellè gerere proprium negotium, pessimum habeat exitum, ut experientia nimis sæpè docet. Illud ergo periculum causa videtur sufficiens gravis prohibitionis, quam vis hic & nunc Matrimonium aliter contractum possit habere bonum exitum.

Probat tertio Sanchez suam sententiam: Quia nullus obligatur ad id, quod est culpa; sed promittens feminæ clam Matrimonium, tenetur implere, nec inter causas dissolvendi sponsalia numeratur parentum resistentia, nisi quando gravissima laborerent scandala; ergo contrahere Matrimonium absque consensu parentum, non est peccatum.

Respondeo: hæc ratio probat, nullum omninò esse peccatum, nequidem veniale, contrahere contra voluntatem parentum; quod an Sanchez concederet, nescio; quia loco citato tantùm loquitur de peccato mortali. Deindè, nil mirû, si in illo casu possit filius absque consensu parentum contrahere, cum habeat iustissimam causam, scilicet, injuriam, quæ aliàs fieret feminæ, cui Matrimonium promittit; unde hic non est casus noster; quia queritur solum, an liceat filiis sine consensu parentum contrahere, quando nulla subest iusta causa sic contrahendi.

Tandem probat Sanchez suam sententiam: Quia conditio adjecta legato; Si filius ducat uxorem de patris consensu, rejicitur tamquam Matrimonii libertatem impediens, secus si de consilio; quia illud non tenetur sequi; ergo signum est, filium non teneri sequi in matrimonio consensum parentum; aliàs enim talis conditio honesta omninò esset, & nõ rejicienda.

Respondeo: idèd rejicitur illa conditio, quia sæpè potest esse iusta causa, quare filius non velit Matrimonium de consensu patris. Ut omitam, quòd non sit omninò certum, quòd illa conditio sit rejicienda: nam docet Antonius de Prato & Burgos de Paz apud Sanchez lib. 1. disp. 34. n. 22. valere conditionem, legato adjectam; Ne filius absque paterno consensu uxorem ducat; id enim honestissimum & omni juri consonum est. Quamquam oppositum doceat ibi Sanchez cum Aliis, quos citat, dicens: quàm vis enim honestum sit filios in Matrimoniis contra-

hendis voluntatem paternam amplecti, jura tamen omnimodæ Matrimonii libertati conferre volentia, omnes conditiones, illi quocumque modo adversas, rejecerunt. Hæc ille.

Nullum autem allegat jus præter l. Cùm tale, §. Rescriptum (alias, Si arbitrato) ff. de Condit. & demonstr. Si arbitrato Titii Seia nupserit, hæres meus ei fundum dato: vivo Titio, etiam sine arbitrato Titii eam nubentem, legatum accipere respondendum est, eamque legis sententiam videri, ne quod omnino nuptiis impedimentum inferatur. Ubi Gloss. verb. Inferatur: Ideoque hæc conditio remittitur, quasi viduitatem aut deterius inducat; ut sup. eod. Cum ita, in fine, & l. Hoc modo, Azo. & facit sup. eod. l. Filia, & sup. de Legat. 1. l. Turpia, §. 1. Sed arg. contra, sup. de Administ. Tut. l. Titium, in principio. Ubi Gloss. verb. Deditset, sic ait: Alioquin si non esset contutor, & sic non haberet administrationem, fecisset: ut infra ea l. §. 1. & sup. eod. l. Quidam, §. Papianianus. quæ sunt com. & facit sup. Man. l. Idemque, §. Si quis. & sup. de exerci. act. l. 1. §. Si plures. Arg. contra, infra de Condit. & demonstrat. l. Cùm tali, §. Si arbitrato.

Aditio. Dic quòd contraria loquuntur in eo, qui habet potestatem ab homine. Unde si ab homine adiciatur, quòd faciat cum consilio alterius valet ista adjectio, & est sequenda. Hic loquitur in Tutoribus, qui licet sint nominati à testatore, officium tamen habent à lege ut l. 1. in prin. sup. de Tut. ideo testator adiciendo, quòd faciat cum consilio alterius extranei vel contutoris, non habentis administrationem, non potest officium datum à lege infringere.

Ergo consimiliter dico ego; tamen hæc conditio: Si arbitrato Titii Seia nupserit, rejiciatur à legato, quia Titius extraneus est; equidem non videtur hæc rejicienda: Si arbitrato, seu, consensu patris Seia nupserit; quia de jure competit patri tradere filiam suam in Matrimonium, quod jus non potest testator infringere. Hinc si diceret: Si contra voluntatem parentum Seia nupserit, hæres meus ei fundum dato, existimarem planè, talem conditionem tanquam inhonestam rejiciendam. Loquor autè de voluntate patris rationabili.

Et sanè nullum jus, quod pro sententia Sanchii allegatur, expressè meminit parentum; & certum est, quòd longè alia sit ratio consensûs parentum, & extraneorum; nam, sicut dixi, de jure, saltè civili, requiritur consensus parentum, secus extraneorum; & si jus civile, quod requirit consensum parentum, non præjudicat libertati Matrimonii; neque ut tale rejicitur, secundum probabilissimam sententiam; cur illa conditio adjecta legato, censeri debeat præjudicare libertati Matrimonii, & ut talis erit rejicienda?

Non video, quo jure civili id sufficiens probetur; nec aliquod jus canonicum à Sanchio

173. An valeat hæc conditio legato adjecta: Si nubat de consensu patris. l. 72. ff. de Condit.

174. Videtur valere.

175. Alia est ratio consensûs parentum, alia extraneorum.

Libertas requiritur.

in Matr.
debet esse
rationabilis.

chio aut Aliis adducitur; ac proinde ultima probatio Sanchez æquè incerta est, atque res, cujus est probatio, & idè meritò rejicienda, maximè, cum libertas requisita in Matrimonio, ut advertit Pontius suprà n. 29. debeat esse rationabilis & iusta; & idè putat hic Auctor, leges civiles, quæ filios vel filias, nubentes contra justam & rationabilem voluntatem parentum, exheredari posse à parentibus volunt, iustas esse atque servandas; quia minimè correctæ sint per jus canonicum, quod solum prohibet ea, quæ minuere possint rationabilem Matrimonii libertatem; porro libertas contrahendi contra rationabilem voluntatem parentum non videtur rationabilis. Erat itaque.

CONCLUSIO IV.

Leges civiles, quæ filios, vel filias, nubentes contra justam & rationabilem voluntatem parentum, exheredari posse à parentibus volunt, iustæ sunt atque servandæ.

176.
Prima probatio
Conclusus ex Sanchez.

Pro hac sententia Sanchez lib. 4. disp. 25. n. 1. citat quamplures Auctores tam Jurisperitos, quàm Theologos, & vocat eam probabilissimam propter has rationes. Prima; quia non tollitur iis legibus libertas ad Matrimonium ineundum, sed eam moderantur, ne in Reipublicâ dispendium ac perturbationem eâ contrahentes abutantur, statuentes pœnas in abutentes, ineundo Matrimonium in vitis parentibus, unde perturbationes & rixæ in Reipub. oriri solent; ergo iustæ sunt, nec juri canonico adversantur.

Secunda.

Secunda: quia cum Matrimonium sit Sacramentum, & contractus naturalis & politicus; licet ut Sacramentum est, nihil possit sæcularis potestas disponere; at quatenus contractus est, ipsius est curare, ut convenienter quieti & paci Reipub. celebretur, ergo potest statuere pœnas aliter contrahenti.

177.
Tertia.

Tertia; quia pœna, consistens in lucro non acquirendo, non adversatur libertati Matrimonii, sed valida est; sed cum leges privant hæreditate contrahentes absque patris consensu, non agunt de damno incurrendo, sed de non acquirendo lucro, ipsis solis legibus civilibus debito; ergo tales leges iustæ sunt nec repugnant libertati Matrimonii. Probat Minor; quia jure naturæ sola alimenta, vitæ necessaria, debentur filiis, quæ per exheredationem minimè auferuntur, juxta verior sententiam. Hæreditas autem per leges civiles debetur; & licet dicatur filiis debita, leg. fin. vers. penult. C. de Codicillis,

etiam viventibus parentibus, Gloss. Authenti. de Hæredit. & falcid. §. Si quis vero non implens, verb. Ausferri, & ita filii respectu legitimæ videantur agere de damno vitando, cum rem sibi debitam petant: at revera non est debita legitima, sed quasi debita, & ita judicatur de ea, quasi de lucro captando, ut optimè docet Gloss. l. Si emancipata, in fine, Cod. de Juris & facti ignorantia. Et hinc est, ut superflite patre, non publicetur legitima propter filii delictum, nec teneatur pater eam condemnationem solvere. Ergo cum in privatione legitimæ agatur tantum de lucro non acquirendo, poterunt iustè leges privare hoc lucro, per ipsamet concessio, filios, in vitis parentibus contrahentes.

His tamen non obstantibus Sanchez suprà n. 2. amplectitur oppositam sententiam tamquam probabilior, existimans hujusmodi leges non esse validas, sed jure canonico correctas esse. Et probat 1. quia jus canonicum omnimodam in Matrimonio libertatem exigit, & idè ne minuatur contrahendi libertas, annullat pœnam, in sponsalibus appointam, cap. Gemma, de Sponsal. sed per exheredationem valde minuitur hæc libertas; ergo jus canonicum corrigit leges, eam pœnam statuentes.

Respondet Molina de Just. & jure to. 1. tract. 2. disp. 176. ubi diffusè propagat priorem sententiam, Respondet, inquam, 28. quòd Matrimonia, quo ad fieri commode possit, libera esse debeant, non tollere, quòd minus Reipublica statuere possit rationabiles pœnas, ad retrahendum ab abusibus & peccatis, quæ in eis celebrandis, cum Reipublica, ipsorumque contrahentium detrimentum, minori que ipsius Sacramenti decentia, intervenire possunt; sicut antequam Matrimonium clandestina à Tridentina Synodo irrita effecta, quòd Matrimonia libera esse deberent, nihil impedièbat, quòd minus pœnari, & excommunicationis pœna, ab Ecclesiâ ipsa, clandestinè contrahere intendentibus statueretur, ut ab eo contrahendi modo, quo occasio erat multorum malorum, homines abstinèrent; cum tamen multi & multæ, non aliter, quàm clandestinè, contrahere cum ea possent, cum quibus volebant.

Item: quòd Matrimonia libera esse debeant, non tollit, quòd minus is cogatur pœnis cum ea contrahere, cui se eandem dicitur uxorem promissit. Pœna autem que non habet, est conventionalis, quam privatus apponant, aut quæ Matrimonio præjudicium afferat; non autem Ecclesiæ in eo cap. aut in quovis alio jure, in mentem venit, irritas facere leges aut pœnas, quas Reipublica sæcularis, ad impediendos abusos & peccata, ipsamet contrahentibus, & Reipublicæ noxiis,